

ÖĞRETMENLERİN SORUMLULUKLARI

1. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda Öğretmenlerin Sorumlulukları

Kamu okullarında kamu görevlisi olarak görev yapan öğretmenlerin sorumlulukları DMK'da düzenlenmiştir. Aşağıda DMK'da yer alan memur statüsünde görev yapan tüm öğretmenlerin sorumluluklarına yer verilmiştir:

- *Anayasaya ve Yasalara Saygılı Davranma Sorumluluğu.* Bu ödev hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Devlet memurları sadakat yemini ederek ve bir yemin belgesi imzalayarak görevlerine başlarlar (m. 6).

- *Tarafsızlık Sorumluluğu.* Memurlar görevlerini dil, ırk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı yapmadan yerine getirmekle yükümlüdürler. Herhangi bir siyasi parti veya kişinin yararını veya zararını amaçlayan bir davranışta bulunamazlar (m. 7).

- *Özenli Davranış Sergileme ve İşbirliği Yapma Sorumluluğu.* Memurlar resmi sıfatlarının gerektirdiği saygınlık ve güvene layık olduklarını hizmet içindeki ve dışındaki davranışlarıyla göstermek zorundadırlar. Devlet memurlarının işbirliği içinde çalışmaları esastır. Devlet memurlarından sürekli veya geçici görevle veya yetiştirme, inceleme ve araştırma için yabancı memleketlerde bulunanlar devletin saygınlığını veya görev onurunu zedeleyici davranışlarda bulunamazlar (m. 8 ve 9).

- *Emirlere Uyma Sorumluluğu.* Memurlar görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden üstlerine karşı sorumludurlar. Memur üstünün emirlerine uymak zorundadır. Ancak, memur üstünden aldığı emri hukuka aykırı görürse, emri yerine getirmez ve aykırılığı emri verene bildirir. Üstün emrinde direnmesi ve emri yazılı olarak tekrarlaması durumunda memur emri

yerine getirir ve bu duruma emri veren sorumlu olur. Konusu suç olan emir hiçbir şekilde yerine getirilmez, yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulmaz (m. 11).

- *Mali Sorumlulukları Yerine Getirme Sorumluluğu.* Memurların mali sorumlulukları hem yönetilenlere karşı hem de yönetime karşıdır. Memur görevi ile ilgili verdiği zararlardan dolayı yönetilenlere karşı mali yönden sorumludur.

- *Mal Bildiriminde Bulunma Sorumluluğu.* Devlet memurları kendileri ile eşlerine ve velayetleri (küçüklerin kişiliklerinin ve mallarının korunması ile onların temsili konusunda anne babanın sahip olduğu hak ve yükümlülüklerin tümü) altındaki çocuklarına ait taşınır ve taşınmaz malları ile alacakları ve borçları hakkında mal bildiriminde bulunurlar (m. 14).

- *Resmi Belge, Araç ve Gereçleri Geri Verme Sorumluluğu.* Devlet memurları görevleri sona erdiğinde görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri geri vermekle yükümlüdür. Bu yükümlülük memurun mirasçılara da geçmektedir (m. 16).

- *Disiplin Kurallarına Uyuma Sorumluluğu.* Kamu görevlisi olan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu okullarda devlet memuru statüsünde çalışmaktadır. Anayasa'nın 129. maddesinde “Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler. Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez. Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.” Okullarda öğretmenlerin disiplin işlemlerinin uygulanmasına 1 Mart 2014 tarihine kadar 1702 sayılı “İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Terfi ve Tecziyeleri Hakkında Kanun” (branş öğretmenleri ve yöneticiler için) ile 4357 sayılı “Hususi İdarelerden Maaş Alan İlkokul Öğretmenlerinin

Kadrolarına, Terfi, Taltif ve Cezalandırılmalarına ve Bu Öğretmenler İçin Teşkil Edilecek Sağlık ve İhtimai Yardım Sandığı ile Yapı Sandığına ve Öğretmenlerin Alacaklarına Dair Kanun”(sınıf öğretmenleri için) kaynaklık etmekteyken; 6528 sayılı “Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 27. maddesi ile 1702 sayılı Kanun'un tamamı ve 4357 Kanun'un ise disiplin bölümü yürürlükten kaldırılmıştır.

Günümüzde öğretmen disiplini ile ilgili işlemlere başta 657 Sayılı DMK uygulanmaktadır. Öğretmenler 657 sayılı DMK'nın 124. maddesine göre “*Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre 125. maddede sıralanan disiplin cezalarından birisi verilir.*” Buna göre öğretmenler DMK'nın 125. ve devamındaki maddelerinde öngörülmüş bulunan disiplin hükümlerine uygun davranmakla yükümlüdürler. Mevzuatın emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmediklerinde, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmadıklarında, yasakladığı işleri yaptıklarında gerçekleştirdikleri kural dışı davranışın niteliğine ve ağırlık derecesine göre öğretmenlere aşağıdaki cezalarından biri verilebilir (m. 125):

- *Uyarma*: Memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

- *Kınama*: Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

- *Aylıktan Kesme*: Memurun, brüt aylığından 1/30 - 1/8 arasında kesinti yapılmasıdır.

- *Kademe İlerlemesinin Durdurulması*: Fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademedeki ilerlemesinin 1 - 3 yıl durdurulmasıdır.

- *Devlet Memurluğundan Çıkarma*: Bir daha devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmaktır.

DMK'nın 24. maddesi uyarınca, devlet memurlarının görevlerinden dolayı TCK kapsamında suç (adli) işlemleri halinde, işledikleri suçlardan dolayı haklarından soruşturma ve kovuşturma yapılması ve dava açılması durumunda 4483 sayılı "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun"un (MKGYK) hükümleri uygulanmaktadır. 4483 sayılı Kanun'un amacı "*Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili mercileri belirtmek ve izlenecek usulü düzenlemektir*" (m. 1). Kanun'da soruşturma izni vermeye yetkili olanlar, olayın yetkili mercie iletilmesi, işleme konulmayacak ihbar ve şikâyetler, ön inceleme, yetkili ve görevli mahkeme gibi konular düzenlenmiştir.

2. Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuatında Öğretmenlerin Sorumlulukları

a. Nöbet Görevlerini Yerine Getirme Sorumluluğu

OÖİKY uyarınca bağımsız anaokulu, ana sınıfı ve uygulama sınıfı öğretmenleri kendi devrelerinde ve etkinlik saatleri dışındaki zamanlarda nöbet tutarlar (m. 44/2). Müdür yardımcısı ve öğretmen sayısı yeterli olmayan okullarda, müdür yardımcısı ve öğretmenlere haftada birden fazla nöbet görevi verilir. Öğretmen sayısı iki ve daha az olan uygulama sınıflarında bölüm şefi de nöbet tutar (m.44/3).İlköğretim kurumlarında; okulun bina ve tesisleri ile öğrenci mevcudu, yatılı, gündüzlü, normal veya ikili eğitim yapma gibi durumları göz önünde bulundurularak okul müdürlüğüne düzenlenen nöbet çizelgesine göre öğretmenler, normal eğitim yapan okullarda gün süresince, ikili öğretim yapan okullarda ise kendi devresinde nöbet tutarlar (m.44/4).Öğretmen, birden fazla okulda ders okutuyorsa aylığını aldığı okulda, aylık aldığı okulda dersi yoksa en çok ders okuttuğu okulda nöbet tutar (m.44/5).Okuldaki öğretmen sayısının yeterli olması durumunda, kadınlarda 20, erkeklerde 25 hizmet yılını dolduran öğretmenlere nöbet görevi verilmez. Ancak ihtiyaç duyulması hâlinde bu öğretmenlere de nöbet görevi verilebilir. Hamile öğretmenlere, doğuma üç ay kala ve doğumdan itibaren bir yıl süre ile nöbet görevi verilmez (m.44/6; m.44/7).

b. Mesleki Çalışmalar Yapma Sorumluluğu

OÖİKY'nin 38/1. maddesinde okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarında görevli yönetici ve öğretmenler için genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon alanlarında, bilgi ve görgülerini artırmak, yeni beceriler kazanmak, eğitim ve öğretimde karşılaşılan sorunlara çözüm yolları bulmak, öğrencinin ve çevrenin ihtiyaçlarına göre plan ve programlar hazırlamak ve uygulamak amacıyla derslerin kesiminden temmuz ayının ilk iş gününe, eylül ayının ilk iş gününden derslerin başlangıcına kadar; yıl içinde ise yıllık çalışma programında belirtilen sürelerde seminer adı da verilen mesleki çalışmalar yapılacağı düzenlenmektedir. Belirtilen maddenin diğer bentlerinde öğretmenlerin mesleki çalışmalarından azami verim elde edebilmeleri amacıyla okulun ve çevrenin ihtiyaçlarına göre konuların belirleneceği ve mesleki çalışma programının okul müdürlüğüne hazırlanarak öğretmenlere bir hafta önceden duyurulacağı belirtilmiştir.

OKY'nin 87. maddesinin 1. bendinde, ortaöğretim kurumlarında görevli yönetici ve öğretmenlerin, derslerin kesimi tarihinden temmuz ayının ilk iş gününe, eylül ayının ilk iş gününden derslerin başlangıç tarihine kadar geçen sürelerde mesleki çalışma yapmakla yükümlü oldukları belirtilmiş; mesleki çalışma programının okul müdürlüğüne yönetici ve öğretmenlere bir hafta önceden duyurulacağı vurgulanmıştır. Belirtilen maddenin 2. bendinde, bu çalışmalarda yönetici ve öğretmenlerin genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon konularında, bilgilerini arttırıcı faaliyetler; yeni beceriler kazandırmaya, eğitim ve öğretime karşılaşılan sorunlara çözüm yolları bulmaya, öğrencinin ve çevrenin ihtiyaçlarına göre plan ve programlar hazırlamaya yönelik faaliyetler; öğretim programları, mevzuat ve uygulamalarla ilgili inceleme ve değerlendirmeler; öğretmenler kurulu, zümre öğretmenler kurulu toplantılarıyla ilgili iş ve işlemler; eğitim ve öğretim yılı değerlendirmesiyle yeni öğretim yılında uygulanacak yıllık çalışma programı, iş takvimi ve iş bölümüyle ilgili hazırlıklar

yapabileceği belirtilmiştir. Ayrıca okulun ve çevrenin ihtiyaçlarına göre eğitim ve öğretimle ilgili diğer konuların değerlendirilebileceği; gerektiğinde Bakanlığın ilgili birimlerince hazırlanan plana göre farklı mesleki çalışma programlarının uygulanabileceği belirtilmiştir. Anlaşılacağı üzere bu bentte öğretmenlerin görev ve sorumluluklarından çok, yapılacak mesleki eğitimin içeriğini belirlemeye yönelik bir düzenleme yer almaktadır.

c. Toplantılara Katılma ve Kurul Görevlerini Yerine Getirme Sorumluluğu

Öğretmenlerin çeşitli toplantılara katılma ya da kurullarda üye olarak yer alma konusunda sorumlulukları ve görevleri bulunmaktadır. OÖİKY'nin 43/7 maddesi uyarınca, okul öncesi ve ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler, komisyon üyesi ve gözcü olarak görevlendirildikleri sınav komisyonlarında, okulda yapılan her türlü resmî toplantılar ve mahallî kurtuluş günleri ile millî bayramlarda bulunmak zorundadırlar. Öğretmenlere görevlendirme ve toplantıların zamanı, en az iki gün önceden yazı ile duyurulur. Toplantının gündemi öğretmenlerin de görüşü alınarak hazırlanır. Toplantılar, dersleri aksatmamak üzere çalışma günlerinde yapılır.

OKY'nin 111/1. maddesinde de ortaöğretim kurumlarındaki zümre öğretmenler kuruluna ilişkin düzenleme yer almaktadır. Söz konusu maddeye göre, zümre öğretmenler kurulu, okulda aynı dersi okutan öğretmenlerden oluşur. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında ayrıca uzman, usta öğretici, eğitici personel ve atölye teknisyenleri de zümre öğretmenler kuruluna katılır. Tek öğretmen bulunması hâlinde toplantı okul müdürünün görevlendireceği müdür yardımcısı ile yapılır. Kurul, ilk toplantısında o eğitim ve öğretim yılı için kendi aralarından birini başkan seçer.

d. Kılık ve Kıyafet ile ilgili Kurallara Uyma Sorumluluğu

OÖİKY'nin 79. maddesinde eğitim personelinin 16 Temmuz 1982 tarihli ve 8/5105 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan "Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık ve Kıyafetine Dair Yönetmelik" hükümlerine uymakla yükümlü oldukları belirtilmiştir. Bu Yönetmelik kamu personelinin Atatürk devrim ve ilkelerine uygun, uygar, aşırılığa kaçmayacak şekilde sade bir kılık ve kıyafette olmalarını, kılık ve kıyafette birlik ve bütünlük içinde bulunmalarını sağlamayı amaçlamaktadır (m. 1). Kamu kurumlarında çalışanların giyimlerinde sadelik, temizlik ve hizmete uygunluğun esas olduğu hükme bağlanmıştır (m. 4).

e. Sınav Görevlerini Yerine Getirme Sorumluluğu

OÖİKY'nin 22/b maddesi uyarınca öğretmenler tarafından yapılacak sınavlarda farklı soru tiplerine yer verileceği düzenlenmiştir. Soruların konulara göre dağılımı yapılırken ağırlığın bir önceki sınavdan sonra işlenen konulardan olmak kaydıyla geriye doğru azalan bir oranda ve dönem başından beri işlenen konulardan seçilmesi gerektiği de belirtilmiştir. Belirtilen maddenin c bendindeyse sınavlardan önce, sorularla birlikte cevap anahtarının da hazırlanacağı ve sınav kâğıtları ile birlikte saklanacağı hükme bağlanmıştır. Cevap anahtarında her soruya verilecek puan ayrıntılı olarak belirtilmelidir. Sınav soruları, imkânlar ölçüsünde çoğaltılarak öğrencilere dağıtılmalıdır. OÖİKY'nin 26/1 maddesi uyarınca ilkokul 4. sınıf ile ortaokul ve imam-hatip ortaokullarındaki öğretmenlerin, her ders için öğrencilere verdikleri puanları e-Okul sistemindeki Öğretmen Puan Çizelgesi'ne zamanında işleme yükümlülükleri bulunmaktadır. Her dönem sona ermeden beş gün önce okul yönetiminin, e-Okul sisteminden çıktısı alınan "Öğretmen Puan Çizelgesi" ilgili öğretmenlerle birlikte kontrol edilerek imzalanmalı ve okul müdürü tarafından onaylanarak dosyasında saklanmalıdır.

OKY'nin 45. ve 50. maddeleri arasında sınavların nasıl yapılacağı, değerlendirilirken nelere dikkat edileceği ve sınav sonuçlarının duyurulması gibi konularda düzenlemelere yer verilmiştir. Belirtilen düzenlemelerde öğretmenlere çeşitli sorumluluklar da yüklenmiştir.

f. Ek Görev Alma Sorumluluğu

MEB“Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği” uyarınca öğretmenler, öğretmen yetiştirme sürecinde danışman öğretmen olarak görev alabilirler. Yönetmeliğin 4/1(f) maddesinde danışman öğretmen “*aday öğretmene adaylık sürecinde danışmanlık yapacak öğretmen*” olarak tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin 18/4. maddesine göre eğitim kurumu müdürü, göreve başlamasından sonraki beş iş günü içerisinde aday öğretmene öncelikle kendi alanından olmak üzere bir danışman öğretmen görevlendirir.